

CU PRIVIRE LA CÂNTECUL POPULAR PASCAL. UNELE REFLECȚII ASUPRA ISTORIEI ȘI STADIULUI ACTUAL AL PROBLEMEI

Vasile Chiseliță

Cercetările istorice, folcloristice, antropologice, filologice, teologice converg spre ideea că creștinismul în spațiul popoarelor traco-dacice are o adâncime de aproape două milenii. Creștinarea strămoșilor noștri s-a făcut concomitent cu cea a grecilor și romanilor din Macedonia și Iliria, începând cu sec. I d. Hr., când pe teritoriul Daciei (Scitia Minor, actuala Dobroge) este consemnată activitatea apostolică a Sfântului Andrei, fratele Sfântului Pavel. Aceste date sunt relatate de istoricul alexandrin Origen (începutul sec. al III-lea), fiind preluate de către Eusebiu din Cezareea (anul 324 d. Hr.). Scriitorul african Tertullian (anii 200-206 d. Hr.) menționează printre creștinați și pe daci, alături de locuitorii teritoriilor spaniole, galice, sarmatice și germanice¹.

Folclorul oferă exemple concludente probând existența unui îndelungat proces de interacțiune dintre vechile concepții sacrale păgâne și cultul religios creștin. Printre acestea, specialiștii remarcă, de regulă, colinda, cântecul de stea din ciclul Crăciunului, Anului Nou și Bobotezei, cântecele de Florii, legendele despre Maica Domnului, anumite specii din cadrul obiceiului nupțial ș. a., simbolistica creștină a acestora având o adâncime istorică de cel puțin de un mileniu și jumătate². Drept argument în favoarea vechimii creștinismului la români îl constituie originea latină a celor mai importante noțiuni confesionale, proximitatea geografică față de marile centre ale Bizanțului, subordonarea canonică față de primele eparhii din Constantinopol (Iustiniana Prima, anul 535 d. Hr.), intensa viață monahală în teritoriu etc.

---

¹ Vezi: Elisabeta Moldoveanu, *Folclorul și muzica religioasă la români și la popoarele balcanice*, în „Datini”, nr. 3, 1993, p. 36-37; Gh. Ciobanu, *Adoptarea muzicii bizantine ca muzică de cult. Vechime. Căi de pătrundere*, în „Studii de etnomuzicologie și bizantinologie”, vol. III, București, 1992.

² Sabina Ispas, Constantin Brăiloiu, *Sub aripa cerului. Comentarii etnologice asupra colindei și colindatului, Colinde și cântece de stea*, București, 1998; Gh. Ciobanu, *op. cit.*, p. 54: „Istoricii sunt de acord, în general, că ritul creștin era deja răspândit în secolele IV-V pe întregul teritoriu locuit de daco-romani”.

Un fenomen puțin cunoscut îl reprezintă așa-numitul *cântec popular pascal*. Similar sub aspect tematic cântecului de stea, axat pe motivele biblice ale patimilor, crucificării și învierii Mântuitorului, pe legendele Maicii Domnului, acest cântec exprimă una din formele religiozității populare, care, paradoxal, nu s-a bucurat încă de o tratare specială și aprofundată în etnomuzicologia românească. Fie din cauza unei frecvențe reduse în teritoriu, fie din lipsa unui repertoriu suficient de reprezentativ, acest subiect pare să nu fi interesat pe cercetători prea mult, cu excepția, poate, a lui Constantin Brăiloiu și G. Breazul, care au abordat problema în mod polemic, vis-a-vis de conținutul a două culegeri de folclor³.

Cântecul pascal a devenit cunoscut opiniei largi din Republica Moldova abia în ultimii 8-10 ani, grație unor festivaluri tematice, ajunse în anul 2000 la cea de a II-a ediție, cât și unor emisiuni radiofonice și televizate. Printre principalii animatori ai acestora se află folcloristul Andrei Tamazlăcaru și membrii Ansamblului etnofolcloric „Tălăncuța”, activând sub egida Uniunii Muzicienilor. Originalitatea și unicitatea unor astfel de festivaluri este cu atât mai manifestă, cu cât în alte zone ale arealului etnic românesc nu au fost, din câte știm, înregistrate. Surpriza aproape absolută o constituie însă orientarea enunțată spre valorificarea cântecului „popular” pascal, înțelegând prin aceasta o specie distinctă, de origine, sau, cel puțin, de largă circulație folclorică. Pe linia unor astfel de preocupări se înscrie și colecția de cântece populare pascale a aceluiași Andrei Tamazlăcaru⁴, apărută în anul 1996, cuprinzând 33 de creații, grupate în trei compartimente: I) colinde cu subiect pascal; II) cântece despre patimile lui Hristos; III) cântece despre învierea lui Hristos. Colecția reprezintă una din cele mai voluminoase publicații cunoscute în folcloristica românească, având ca subiect cântecul pascal.

Remarcabile prin aspectele lor culturologice, estetice, religioase, educative, propagandistice, amintind întrucâtva de fenomenul misionarismului creștin la această răspântie de milenii, atât festivalurile, concertele, emisiunile radiofonice și televizate, cât și colecția citată au darul de a ridica însă o problemă de actualitate a folcloristicii și etnomuzicologiei privind obiectul în cauză, statutul ontologic, geneza, tipologia și evoluția lui în tradiția orală românească.

---

³ Este vorba de colecțiile: Gh. Cucu, *200 colinde populare culese de la elevii Seminarului Nifon în anii 1924-1927*, ediție postumă îngrijită de Constantin Brăiloiu, București, 1936; G. Breazul, *Colinde*, Craiova, 1938.

⁴ Andrei Tamazlăcaru, *Cântece populare pascale*, Chișinău, 1996.

Tratarea științifică a acestor chestiuni ar constitui obiectul unor ample studii, inexistente, din păcate, în bibliografia de profil. În cadrul restrâns al prezentului demers, ne propunem să elucidăm câteva aspecte ce țin de istoricul problemei, cu referire la unele concepții despre cântecul religios la români, încercând o succintă analiză a materialului colecției citate mai sus.

În pofida adâncimii istorice a creștinismului în etnogeneza poporului român, atestările documentare privind viața muzicală creștină sunt destul de sărace și relativ tardive. Un prim document îl constituie lucrarea lui Niceta din Ramesiana, de presumtivă origine dacică, despre psalmodia liturgică din Dacia, datând din sec. al IV-lea, care a avut un rol important în creștinarea populației autohtone⁵. Raporturile cântului religios creștin cu creația populară se profilează mai ferm abia în Evul Mediu, odată cu mărturiile scrise ale unor clerici referitoare la obiceiurile legate de tradiția colindatului. Sunt cunoscute, spre exemplu, consemnările critice ale pastorilor protestanți Gaspar Heltai din Cluj (secolul al XVI-lea) și Andreas Mathesius din Ceargăul Mic, jud. Alba (secolul al XVII-lea). La acest capitol se înscriu și mărturiile unor letopisețe (a lui Nestor din secolul al XI-lea, Grigore Ureche și Miron Costin din secolele XVI-XVII) și cronici străine, ca cea a lui Franco Sivori (secolul al XVI-lea), Paul de Alep, Nicolo Barsi și Bandinus (secolul al XII-lea), precum și relatările lui Dimitrie Cantemir (*Descrierea Moldovei*), Franz Sulzer (*Istoria Daciei Transalpine*) din secolul al XVIII-lea ș. a.

Mărturii mai concludente despre cântul religios se înregistrează în secolele XIX-XX, odată cu apariția unor colecții de colinde și cântece de stea, precum și de cântări duhovnicești. O importanță deosebită o are, în special, cântecul de stea despre Nașterea lui Iisus Hristos. Introdus treptat în circulația folclorică, începând cu veacul al XVII-lea, prin concursul unor preoți, dascăli și cântăreți de strană, acest cântec ocupă poziții tot mai sigure în repertoriul tradițional de Crăciun⁶. La ascensiunea sa folclorică au contribuit și unele tipărituri creștine, printre care cunoscuta „*Psaltire în versuri*” a lui Dosoftei, numeroase manuscrise de inspirație bogumilică. După aprecierea lui Mircea Eliade, variantele orale ale acestora din urmă „au jucat, timp de multe secole, un rol în religiozitatea populară”⁷.

⁵ Octavian Lazăr Cosma, *Hronicul muzicii românești*, București, 1973, p. 58.

⁶ Emilia Comișel, *Colindele religioase (încercare de tipologie literară-muzicală)*, în „Imagini și permanențe în etnologia românească”, Chișinău, 1992, p. 129-139.

⁷ Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. III, Chișinău, 1992, p. 193.

O altă sursă a cântecului de stea o poate constitui mișcarea creștină occidentală de tip protestatar, al cărei instrument de convertire a populației a servit cântul spiritual, imnul religios. Printre acestea se înscriu sectele kathare din secolul al XII-lea, precum și mișcările reformate luterane și calvine de mai târziu (secolul al XVI-lea). Acestea din urmă au avut o înrâurire simțitoare în ținuturile transilvănene, mai cu seamă, în împrejurimile zonelor locuite de sași și unguri. Se știe că în scopuri prozelitare acestea au susținut traducerea diferitor imnuri în limba română, fapt ce a introdus deseori o anumită confuzie și suspiciune în relațiile interconfesionale ale ortodocșilor cu alte culte creștine, condiționând o atitudine refractară față de cântările pascale colective extraliturghice. O mare parte a clericilor ortodocși n-au susținut astfel de manifestări cu caracter autonom, neghidate de tipicul bisericesc. Cântările despre patimile lui Hristos se execută, de regulă, doar în cadrul liturghiei din Săptămâna Mare (a Patimilor), situație valabilă și astăzi pentru zona Basarabiei și Bucovinei. Cântecurile despre Maica Domnului, Sfânta Cruce, nașterea, patimile, crucificarea și învierea lui Iisus se identifică, în concepția populară, cu colindele de Crăciun.

Un rol important în propagarea cântărilor extraliturghice despre patimile lui Hristos îl are mișcarea neoprotestatară de tip evanghelic, care a luat o amploare deosebită în ultimii ani. Inspirată din cultul evanghelic american, cu rădăcini în formele religiozității protestante din secolul al XVIII-lea, această mișcare tinde să atragă sub propria oblăduire tot mai multă populație ortodoxă, inclusiv prin impunerea unor paradigme muzicale noi. Printre acestea și cântul paschal despre patimile lui Hristos, o reeditare a convențiilor evanghelice americane, bazate pe cântările colective ale Bibliei și ghidate de textele unor tipărituri speciale. Istoria acestor convenții de „gospel-singing” o examinează muzicologul american David H. Stanley, relevând rolul textului scris, al tipăriturilor, în promovarea cântărilor imnice⁸.

Printre primele publicații de cântece de stea se înscriu culegerile lui Ioan Tincovici (*Cântări dumnezeiești*, Buda, 1815) și *Versurile misicești* ale lui Anton Pann (1830). Ele fac referire la posibilitatea interpretării „și la învierea Mântuitorului nostru Isus Hristos”⁹. Obiceiul cântării pascale este consemnat în *Colindele Crăciunului și ale Pascilor*

---

⁸ David H. Stanley, *The Gospel-Singing Convention in South Georgia: The Epistimology of Horror Story*, în „Journal of American Folklore”, vol. 95, nr. 375, Washington, 1982, p. 1-32.

⁹ G. Breazul, *Colindele...Întâmpinare critică*, în „Melos”, vol. IV, Craiova, f. a., p. 183.

de Petru Băncilă (Sibiu, 1875). În prefața colecției, autorul specifică caracterul sporadic și cu totul excepțional al colindatului de Paște, precizând că doar „pre alocurea colindă **chiar și la Pasci**”¹⁰ (subl. n.). O sumară mențiune despre „colindele de Paști” bucovinene o aduce, fără a da vreun exemplu, I. Vorobchievici în tomul etnografic *Die osterreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild, Bucovina* (Wien, 1899). O primă consemnare etnografică a cântecului pascal se relevă în lucrarea lui Simion Fl. Marian, *Sărbătorile la român* (vol. I, II, prima ediție, București, 1899, 1901). Reputatul teolog și etnograf susține că imnuri și versuri ale învierii se întâlnesc „numai în Transilvania”, fiind cântate a doua zi, după liturghie, „la Prânzul Paștilor, de sufletul celor repausați”, fiind susținute de către preot și cântăreții de strană¹¹. Textele celor patru cântece relevă înrudiri tematice evidente cu conținutul cântecelor de stea și cu cel al Troparului Învierii, ceea ce accentuează caracterul bisericesc, liturgic, al acestui obicei. Autorul, bucovinean de origine, nu face însă nici un fel de referire la cântecele pascale din Bucovina, în contradicție oarecum cu afirmațiile lui I. Vorobchievici.

Un prim exemplu muzical, pretins a fi o colindă de Paști, apare în colecția postumă a lui Gheorghe Cucu, despre care, în prefața lucrării, Constantin Brăiloiu susține că ar fi „singura colindă propriu-zisă de Paști cunoscută până azi”¹². Aflat într-o aprigă dispută științifică cu Brăiloiu, G. Breazul verifică informațiile furnizate de pe teren de Gh. Cucu, constatând la informatorul citat că „nu este de Paști, e de Sfântul Vasile” și că a fost învățată de la un transilvănean, menționând totodată că „nu i-a spus lui Cucu că este de Paști”¹³. Aceste informații introduc un mare echivoc, fiind dovada unor erori metodologice în documentarea faptelor de folclor. Ele ridică serioase suspiciuni în privința temeiniciei informațiilor din unele tipărituri. Valabilitatea cântecului pascal în tradiția populară pare pusă astfel sub semnul întrebării.

Doi ani mai târziu însă, chiar G. Breazul publică o bogată colecție de colinde (Craiova, 1938), incluzând între cele 300 de exemplare și patru „colinde de Paști”¹⁴. Bazat pe experiența echipelor monografice conduse de Dimitrie Gusti, Constantin Brăiloiu afirmă că „nu poate fi vorba de colinde de Paști”, reproșându-i lui Breazul netemeinicia

¹⁰ *Ibidem*, p. 182.

¹¹ Simion Fl. Marian, *Sărbătorile la Români*, vol. II, București, 1994, p. 221-222.

¹² Gh. Cucu, *op. cit.*, p. 5.

¹³ G. Breazul, *Colindele...*, p. 181.

¹⁴ *Idem*, *Colinde*, p. 469-474.

informațiilor, nesiguranța surselor, apelul la tipărituri dubioase etc.¹⁵. Din cele patru colinde pascale expuse, doar una este obținută de la un seminarist transilvănean, din Ocna Sibiului. Informațiile privind circumstanțele execuției („în turla bisericii”, „în sunetul clopotelor, cu fete și feciori”) probează ideea relației aceluia colind cu ceremonialul liturgic¹⁶. Nu este vorba, deci, de o circulație extraliturgică, folclorică.

Mai mult decât atât, două din cele patru colinde (nr. 299, 300) poartă pecetea unor execuții dialogate, invocând numele diferitor personaje biblice, specifice misterilor catolice medievale¹⁷. Astfel, problema funcționalității reale a cântecului pascal în tradiția populară românească rămâne învăluită într-un mister.

Din anul 1938 până în 1996 nu s-a publicat vreo colecție specială, cea a lui Andrei Tamazlăcaru fiind în felul ei un unicat. Principalele manuale de folclor românesc, ca cel al Emiliei Comișel¹⁸, I. Nicola, I. Szenik și Tr. Mîrza¹⁹, Gh. Vrabie²⁰, Gh. Oprea și L. Agapie²¹, al autorilor din Basarabia²², precum și studiile fundamentale ale lui P. Caraman²³, M. Brătulescu²⁴, S. Ispas și Const. Brăiloiu²⁵, cele șase volume din seria *Folclorul zonal al Moldovei (Chișinău)*²⁶ nu fac referințe exprese la existența în cadrul tradiției a speciei „colinda de Paști”. Nici antologiile cunoscute de colinde, ca cele ale lui S. Drăgoi²⁷, I. Datcu²⁸, G. Ceaicovschi-Mereșanu²⁹, C. Ionescu³⁰, I. Mărgineanu³¹, nici lucrarea lui

¹⁵ Idem, *Colindele...*, p. 180-182.

¹⁶ *Ibidem*, p. 182.

¹⁷ Gh. Vrabie, *Folclorul. Obiect, Principii, Metodă, Categorii*, București, 1970, p. 470-491.

¹⁸ Emilia Comișel, *Folclor muzical*, București, 1967.

¹⁹ I. Nicola, I. Szenik., Tr. Mîrza, *Curs de folclor muzical*, București, 1963.

²⁰ Gh. Vrabie, *op. cit.*

²¹ Gh. Oprea, L. Agapie, *Folclor muzical românesc*, București, 1983.

²² *Creația populară: Curs de folclor românesc din Basarabia, Bucovina și Transnistria* (sub red. Gr. Botezatu, N. Băieșu ș. a.), Chișinău, 1991.

²³ Petru Caraman, *Colindatul la români, slavi și alte popoare*, București, 1983.

²⁴ Monica Brătulescu, *Colinda românească*, București, 1981.

²⁵ Sabina Ispas, Constantin Brăiloiu, *op. cit.*

²⁶ Vezi volumele: *Folclor din părțile Codrilor* (Chișinău, 1973); *Folclor din Bugeac* (Chișinău, 1983); *Folclor din nordul Moldovei* (Chișinău, 1983); *Folclor din Stepa Bălților* (Chișinău, 1986); *Folclor din Câmpia Sorociei* (Chișinău, 1989); *Folclor din Țara Fagilor* (Chișinău, 1993) ș. a.

²⁷ Sabin V. Drăgoi, *303 colinde cu text și melodie*, Craiova, 1931.

²⁸ Iordan Datcu, *Colindă-mă, Doamne, colindă! Colinde populare românești*, vol. I., II, București, 1992.

²⁹ Gleb Ceaicovschi-Mereșanu, *Lerui, ler*, Chișinău, 1986.

³⁰ Constantin Ionescu, *Colinde din Transnistria*, Chișinău, 1994.

P. Sârcu³² ș. a. nu aduc referințe la cântecul pascal. Colecția de cântece a lui A. Buzera³³ nu aduce exemple noi, reiterându-le, de fapt, pe cele cunoscute la G. Breazul la capitolul *Colinde și cântece de stea*.

În diferite colecții apar trimiteri doar la obiceiul Lăzărelului de Florii, cu precizarea specificității lui în zonele sudice. În repertoriul de Florii, Constantin Brăiloiu distinge două tipuri tematice de bază: unul legat de semnificația Sâmbetei lui Lazăr, iar altul de cea a intrării lui Iisus în Ierusalim³⁴. Numit „Salcia”, acest obicei reprezintă în Muntenia o procesiune cu cântec, însoțită de preot, cântăreți de strană și de școlari³⁵. Documentele mai amintesc și de obiceiul Joimărițelor, specific Olteniei și Munteniei, structurat după datina colindului³⁶, precum și de cel al Toconelelor din Săptămâna Patimilor³⁷. Cercetările de teren din sudul Basarabiei atestă existența obiceiului „Sălcioara”, cu o simbolistică similară datinii din Muntenia (E. Junghietu, 1974, fondul Academiei de Științe a Moldovei). La acest obicei participă fete nemăritate, care-și menesc ursitul aruncând cununi împletite din salcie pe apa unui râu în Duminica Floriilor.

Cercetarea Constanței Cristescu despre cântecul de pelerinaj din Transilvania³⁸, dezvăluie o categorie distinctă, axată pe texte latreutice ținând de cultul Fecioarei Maria, de execuție în grup, în cadrul ceremonialului legat de sărbătoarea respectivă de la 15 august. Autoarea precizează apartenența acestei categorii la un strat mai recent al folclorului românesc din zona Transilvaniei. Cu rădăcini în cultura catolică din secolele XVI-XVII, reiterând motive din ciclul tematic despre Fecioara Maria, patimile Mântuitorului, Sfânta Cruce, cântecele de pelerinaj relevă înrudiri cu cântecul de stea, axat pe o melodică de origine cultă, semicultă, cu stilul romanței și al cântecului propriu-zis, îmbrățișând o versificație diversă, deseori diferită de cea populară.

Conținutul colecției lui Tamazlăcaru prezintă asemănări izbitoare cu tematica cântecelor de stea, colindelor de Crăciun și cântecelor de

³¹ Ion Mărgineanu, *Florile dalbe, flori de măr*, Alba Iulia, 1991.

³² Polihronie Sârcu, *Îz bâta bessarabskih rumân (Din viața românilor basarabeni)*, Sankt-Petersburg, 1914.

³³ Alexie Buzera, *Toată suflarea să laude pe Domnul*, Craiova, 1992.

³⁴ Constantin Brăiloiu, *Opere*, vol. VI, București, 1998, p. 275-278.

³⁵ Simion Fl. Marian, *op. cit.*, p. 71-75.

³⁶ Ion Ghinoiu, *Colindatul cu Joimărica*, în „Datini”, 1993, nr. 1.

³⁷ Constantin Brăiloiu, *op. cit.*, p. 189.

³⁸ Constanța Cristescu, *Pelerinajul și cântecul de pelerinaj din Transilvania*, în S.C.E., tom VIII, serie nouă, București, 1994, p. 137-153.

pelerinaj, ceea ce sugerează ideea unui fenomen ciclic în cultura populară. Însă din lipsa unor informații pertinente de teren, a unor fundamentări teoretice, nu pot fi trase la ora actuală concluzii certe privind statutul ontologic, baza socială, originea, circulația, structura repertoriului, tipologia tematică și stilistică a cântecului pascal. Unele observații, cu caracter preliminar, pot fi însă făcute.

De remarcat, mai întâi, eterogenitatea surselor materialului. Specificările autorului sugerează că din cele 33 de creații, trei sunt preluate de la G. Breazul și S. Drăgoi, 14 de la informatori rurali, 14 de la preoți, biserică sau mănăstire, două de la studenți din Chișinău. Nu se precizează însă statutul social al informatorilor rurali, ritul lor confesional, ceea ce introduce un anumit echivoc în aprecierea surselor repertoriului.

Compartimentarea apare deseori confuză. Primul capitol (*Colinde cu subiect pascal*) nu stabilește o demarcație clară pe criterii tematice, funcționale și structurale. Nu este certificată apartenența pieselor la obiceiul colindatului de Paști sau la alte obiceiuri, care pot fi încadrate eventual într-o categorie mai largă a cântecului popular de cult, unde pot fi incluse atât colinda de Crăciun și cântecul de stea, cât și cântecele de pelerinaj, inclusiv cântările spirituale de tip protestant. Colinda de la p. 27, culeasă în nordul Bucovinei, spre exemplu, reprezintă, de fapt, un cântec de stea la Crăciun, pe care l-am identificat personal în cercetările de teren. Conținutul unor piese nu indică o relație expresă cu sărbătoarea Învierii, precum cele de la p. 58, 60, pe care A. Buzera le clasează în colecția sa la compartimentul *Pricesne și immuri religioase*³⁹. Colinda de la p. 11, preluată de la G. Breazul, nu figurează în compartimentul *Colinde pe Paști* al acestuia. Multe piese vădesc prin conținutul lor relații cu simbolica cântecelor de pelerinaj, accesând texte latreutice, dedicate Sfintei Maria și Zilei Crucii, ca cele de la p. 34, 36, 40, 54, 64 (ultimul cules în Transilvania). O bună parte se identifică cu conținutul cântecelor de stea, reiterând motivele trădării, vinderii și răstignirii lui Iisus, ca cele de la p. 23, 26, 27. Acestea par a fi prezente și în colecția de colinde din Transnistria a lui C. Ionescu⁴⁰. Unele pot fi creații personale ale informatorilor, axate pe o melodică romanțardă, ca cele de la p. 74 și 76, culese de la Ion Bujniță (Costești, Râșcani).

Atât versificația, cât și structura ritmică a unei bune părți a materialului, denotă o origine cultă sau semicultă, probabil de o circulație redusă, care încă nu s-a cristalizat într-un repertoriu bine delimitat

³⁹ Alexie Buzera, *op. cit.*, p. 10.

⁴⁰ Constantin Ionescu, *op. cit.*, p. 9, 22, 45, 72.

funcțional și tematic. De o frumusețe înduioșătoare, cu valențe estetice, moralizatoare și culturologice certe, materialul prezentat de A. Tamazlăcaru nu are, totuși, darul de a consacra existența unei specii distincte a cântecului pascal în folclorul românesc. Această sarcină pare a fi sarcina unor viitoare cercetări de teren și studii științifice, efectuate în baza unei metodologii complexe și multidisciplinare. Până atunci, nu se poate afirma sau infirma valabilitatea ontologică a cântecului pascal. Trebuie să-i fim recunoscători autorului pentru meritul incontestabil de a fi sensibilizat opinia publică asupra unui subiect, pe cât de profund, pe atât de valoros.

Résumé

La chanson populaire pascale similaire, du point de vue thématique, à la chanson d'étoile, est centré sur les motifs bibliques des souffrances, du crucifiement et de la résurrection du Christ, sur les légendes de la Vierge, en exprimant une des formes de la religiosité populaire, trop peu approfondée par l'ethnomusicologie roumaine.

Au delà des facteurs qui ont influencé et impulsé le chant religieux (le mouvement chrétien occidental protestataire, les ouvrages imprimés chrétiens, le mouvement néo-protestataire évangélique), le chant pascal, signalé de manière discontinue par des chercheurs consacrés des traditions roumaines, reste violé de mystère. Le manque des informations pertinentes pendant le travail de terrain et, aussi, des fondements théoriques ne permettent pas de tirer une conclusion certaine concernant le statut ontologique, la base sociale, l'origine, la circulation et la typologie thématique et stylistique de la chanson pascale.

Malgré ces lacunes, la polémique scientifique dans laquelle se sont engrenés les chercheurs C. Brăiloiu et Gheorghe Breazul, aussi que la collection réalisée par Andrei Tamazlăcaru forment les prémisses nécessaires pour démarer une étude sur ce sujet autant profond que valeureux.